

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.23>**Олександр Танчик,**аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ САНКЦІЙ ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Статтю присвячено висвітленню підстав застосування до юридичних осіб санкцій попереджувального, припинювального та карального характеру (заходів юридичної відповідальності). У статті показано, що норми, які регламентують застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб, розпоршені по значній кількості нормативно-правових актів і при цьому механізми застосування та реалізації таких санкцій є не універсальними, а є пристосованими до особливостей конкретних санкцій і підстав їх застосування. На підставі аналізу низки законів виділені нормативні конструкції підстав застосування до юридичних осіб санкцій адміністративного характеру. Показано, що підставами застосування попереджувальних адміністративних санкцій є ризик завдання шкоди певними об'єктами чи діяльністю або ризик учинення правопорушень. Підставами застосування припинювальних санкцій є триваюче правопорушення, причому саме такі санкції характеризуються можливістю відміни чи припинення. Однак, коли правопорушення не може бути припинено шляхом усунення підстав для застосування припинювальних санкцій, можуть застосовуватися санкції незворотного характеру, але виключно з метою припинення правопорушення без досягнення карального ефекту. Підставами застосування до юридичних осіб санкцій, що є заходами юридичної відповідальності, і частини інших санкцій можуть бути правопорушення в їх класичному розумінні або протиправний стан. Наведено аргументи на користь позиції щодо недоцільності кодифікації законодавства про застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб. Зокрема, зазначено, що санкції, які застосовуються до юридичних осіб, є органічною частиною нормативно-правових актів, які призначені для регулювання цілих сфер суспільних відносин і вилучення із цих нормативно-правових актів таких норм буде порушувати цілісність правового регулювання в конкретній сфері. Крім того, у багатьох випадках у законодавстві не робиться виокремлення попереджувальних, припинювальних і каральних санкцій, для яких існує єдиний процесуальний механізм реалізації. За таких умов виокремлювати з відповідних законів підстави застосування санкцій і розміщувати їх в іншому кодифікованому акті немає сенсу. Також у чинному законодавстві міститься декілька різних процесуальних конструкцій застосування санкцій до юридичних осіб, які не можуть бути уніфікованими в силу різних причин, у тому числі з огляду на унікальність деяких із них.

Ключові слова: адміністративні санкції, юридична особа, підстави застосування адміністративних санкцій, правопорушення, протиправний стан.

Постановка проблеми. Останнім часом із бурхливим розвитком законодавства суттєво збільшився масив правового регулювання, норми якого забезпечуються за допомогою різноманітних санкцій переважно адміністративно-правового характеру. Якщо для фізичних осіб нормативні конструкції застосування таких санкцій є добре відпрацьованими й забезпеченими необхідними засобами правового захисту, то для юридичних осіб ситуація є значно гіршою. Норми, що регламентують застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб, розпоршені по значній кількості нормативно-правових актів і при цьому механізми застосування та реалізації таких санкцій є не універсальними, а є пристосованими до особливостей

конкретних санкцій і підстав їх застосування. Тому науковий інтерес становлять усі елементи такого механізму, проте початкову увагу необхідно приділити підставам застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб.

Метою статті є аналіз нормативних конструкцій застосування санкцій до юридичних осіб, характеристика підстав застосування таких санкцій і виявлення їх особливостей, а також узагальнення поглядів на їх видову різноманітність.

Питанням застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб у вітчизняній науці приділялася значна увага, але наявні наукові праці здебільшого присвячені різним

аспектам адміністративної відповідальності юридичних осіб. Тут можна згадати праці таких дослідників, як Є.В. Додін, О.Т. Зима, Л.В. Коваль, Д.М. Лук'янець, В.Л. Наумов та інші. У контексті дослідження адміністративного примусу відповідні проблеми досліджувалися Т.М. Власовою, А.Т. Комзюком, Т.О. Коломоєць та іншими науковцями. З публікацій останнього часу можна звернути увагу на праці Є.В. Устименка, О.В. Белікової, І.Г. Петрової, М.В. Удода й інших. Водночас саме підставам застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб за межами сфери юридичної відповідальності уваги майже не приділялося.

Виклад основного матеріалу. У тлумачних словниках слово «підстава» визначається як те головне, на чому базується, ґрунтується що-небудь; те, чим пояснюються виправдовуються вчинки, поведінка тощо кого-небудь [1, с. 668]. У філософському розумінні підстава визначається як явище, що виступає як необхідна умова, передумова існування якого-небудь іншого явища та яке слугує поясненням останнього [2, с. 298]. У юридичній науці найбільш розвинутим є вчення про підстави юридичної відповідальності й, відповідно, про підстави так званих галузевих видів юридичної відповідальності, тобто кримінальної, адміністративної, цивільно-правової тощо.

У науковій літературі звертають увагу на те, що юридична відповідальність можлива лише тоді, коли існують фактичні, юридичні та процесуальні підстави її виникнення. Так, фактичною підставою юридичної відповідальності є ті життєві обставини (юридичні факти), з наявністю яких норми права пов'язують настання юридичної відповідальності. Ними є наявність у діянні особи складу правопорушення [3, с. 22].

Юридичною підставою відповідальності є правові норми, які містять необхідні об'єктивні та суб'єктивні ознаки поведінки, що кваліфікуються як правопорушення, а також перелік санкцій, що можуть застосовуватися до правопорушників [3, с. 23].

У свою чергу, процесуальною підставою юридичної відповідальності є рішення уповноваженого суб'єкта (юридичний акт) про застосування до певного правопорушника конкретних заходів юридичної відповідальності, ухвалене з додержанням необхідної процедури [3, с. 24].

Проте, як показує досвід, адміністративні санкції можуть мати не тільки характер заходів юридичної відповідальності, а й заходів адміністративного попередження та припинення, відтак теоретичні положення про підстави юридичної відповідальності можна

екстраполювати й на інші прояви санкцій. Отже, юридичними підставами застосування санкцій до юридичних осіб можна вважати правові норми, які містять об'єктивні ознаки поведінки юридичних осіб, що кваліфікуються як правопорушення, а також перелік санкцій, що можуть до них застосовуватись. У свою чергу, фактичними підставами застосування санкцій є ті обставини (юридичні факти), з наявністю яких норми права пов'язують застосування санкцій до юридичних осіб.

Передусім звернемо увагу на підстави застосування попереджувально-превентивних санкцій. Хоча в чинному законодавстві України відповідних прикладів набагато менше, ніж прикладів санкцій як заходу юридичної відповідальності, їх розповсюдженість та обсяг сфери, у якій вони застосовуються, дають можливість стверджувати про повноцінність такого виду санкцій.

Яскравим прикладом нормативної конструкції застосування санкцій попереджувально-превентивного характеру є Закон України «Про санкції» [4], який поряд з іншим передбачає застосування санкцій до іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента.

Відповідно до статті 1 цього Закону, з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету й територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства та держави можуть застосовуватися спеціальні економічні й інші обмежувальні заходи (далі – санкції). Тобто в статті чітко визначено мету застосування санкцій – запобігання порушенню прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства та держави. А в статті 3 цього ж Закону прямо вказано, що підставами для застосування санкцій є дії іноземної держави, іноземної юридичної чи фізичної особи, інших суб'єктів, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету й територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини та громадянина, інтереси суспільства й держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових утрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод.

І тут ми маємо справу не з правопорушенням як фактом реальної дійсності, а лише з ризиком, діями, що створюють реальні та/або потенційні загрози. Більше того, відповідно до частини третьої цієї ж статті, підставою для застосування санкцій також є вчинення іноземною юридичною особою, юридичною особою, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, а також суб'єктами, які здійснюють терористичну діяльність, дій, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, стосовно іншої іноземної держави, громадян чи юридичних осіб останньої.

І подібні адміністративні санкції не є поодинокими. Так, відповідно до статті 29-1 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» [5], яка має назву «Обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка відповідає встановленим вимогам, але становить небезпеку чи ризик», якщо орган ринкового нагляду встановив, що продукція відповідає встановленим вимогам, але становить ризик для життя і здоров'я громадян або інших аспектів захисту суспільних інтересів, він невідкладно вимагає відповідно до методики вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, затвердженої Кабінетом Міністрів України, від відповідного суб'єкта господарювання вжити протягом визначеного строку заходів для усунення такого ризику, вилучення продукції з обігу та/або відкликання її з ринку залежно від характеру визначеного ризику. Оцінка ризику проводиться органом ринкового нагляду відповідно до методики вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, затвердженої Кабінетом Міністрів України.

Обрання санкцій у вигляді обмежувального (корегувального) заходу здійснюється на основі оцінки ризику завдання шкоди життю та здоров'ю людей з боку відповідної продукції. Так, у Методиці вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2011 р. № 1407 [6], міститься розділ «Умови та обставини обрання обмежувальних (корегувальних) заходів», у якому здійснюється диференціація обмежувальних (корегувальних) заходів залежно від ступеня ризику загрози завдання шкоди життю та здоров'ю людей з боку відповідної продукції.

Зі змісту наведених норм випливає, що підставою застосування попереджувально-превентивних санкцій є не правопорушення як таке, а лише ризик завдання шкоди продукцією і спосіб застосування й зміст санкції залежить від ступеня такого ризику.

Ще одним прикладом ризикованої діяльності, яка формально не є правопорушенням, але є підставою застосування санкцій, є норми Закону України «Про банки і банківську діяльність» [7]. Відповідно до статті 73 цього Закону, поряд з іншими підставами застосування заходів впливу НБУ зазначено «здійснення ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку». Тобто в самому законодавчому формулюванні зроблено акцент на загрозі інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, що й обумовлює можливість застосування санкцій. Важливим моментом тут є той факт, що на підзаконному рівні, у Положенні про застосування Національним банком України заходів впливу, затвердженого Постановою Правління Національного банку України 17.08.2012 № 346 [8], чітко визначені критерії, на підставі яких уповноваженим суб'єктом робиться висновок про ризикованість діяльності банку, а відтак і про наявність підстав для застосування санкцій у вигляді відповідних заходів впливу. На подібні обставини свого часу звертала увагу Т.М. Власова [9, с. 164], хоча критерії ризикованої діяльності на той час були дещо іншими.

На відміну від підстав застосування адміністративних санкцій попереджувально-превентивного характеру, підставами застосування санкцій припинювального характеру є реальні правопорушення, але й у цьому випадку ці правопорушення мають свої особливості.

Так, статтею 17-7 Закону України «Про політичні партії» [10] передбачено застосування до політичних партій санкцій у вигляді зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії. Відповідно до цієї статті, державне фінансування статутної діяльності політичної партії зупиняється за рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції в разі:

1) неподання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру в установлений цим Законом строк;

2) подання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру, оформленого з грубим порушенням установлених вимог, або звіту, який містить недостовірні відомості про майно політичної партії чи кошти або витрати політичної партії в розмірі більше двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати, установлені на 1 січня відповідного календарного року.

Тут можна спостерігати два склади правопорушень, об'єктивна сторона першого

з яких виражається в протиправній бездіяльності (неподання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру), а другого – у протиправній діяльності (подання політичною партією звіту про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру, оформленого з грубим порушенням установлених вимог, або звіту, який містить недостовірні відомості).

Загальною ознакою цих правопорушень є те, що вони є триваючими. Хоча в теорії є достатньо багато точок зору на ознаки триваючого правопорушення, буде доцільним звернутися до позиції Касаційного адміністративного суду (далі – КАС) із цього приводу, оскільки саме цей суд має забезпечувати єдність судової практики в адміністративних справах.

Так, у Постанові від 18.06.2020 у справі № 682/2447/16-а КАС роз'яснив, що триваючими адміністративними проступками є проступки, пов'язані з тривалим, неперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою, припиняються виконанням регламентованих обов'язків, якщо ці обов'язки ще можливо виконати. Триваючі правопорушення характеризуються тим, що особа, яка вчинила якісь певні дії чи бездіяльність, перебуває надалі в стані безперервного продовження цих дій (бездіяльності), увесь час безперервно скоює правопорушення (яке можливо припинити) у вигляді невиконання покладених на нього обов'язків, які ще можливо виконати [11].

Крім того, у згаданій вище статті 17-7 Закону України «Про політичні партії» зазначено, що Національне агентство з питань запобігання корупції приймає рішення про зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії до усунення політичною партією причин, що зумовили зупинення державного фінансування її статутної діяльності. У разі усунення політичною партією причин, які зумовили зупинення державного фінансування її статутної діяльності, Національне агентство з питань запобігання корупції не пізніше як через п'ять днів після отримання звіту політичної партії про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру з усунутими недоліками розглядає питання про відновлення державного фінансування статутної діяльності відповідної політичної партії. Державне фінансування статутної діяльності політичної партії відновлюється з початку кварталу, наступного за кварталом, у якому прийнято рішення про відновлення державного фінансування статутної діяльності політичної партії.

Власне підставою для прийняття рішення про припинення дії санкції у вигляді зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії є припинення протиправного діяння, що стало підставою для її застосування.

Аналогічна ситуація має місце із застосуванням такої санкції, як зупинення ліцензії, передбаченого Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [12]. Відповідно до пункту 1-3 статті 1 цього Закону, зупинення дії ліцензії повністю або частково – тимчасове припинення суб'єкта господарювання права на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, на який йому видано ліцензію, шляхом прийняття органом ліцензування рішення про зупинення дії ліцензії повністю або частково, про що робиться запис у ліцензійному реєстрі. Але водночас закон передбачає й зворотню дію. Відповідно до пункту 1-4 статті 1 цього ж Закону, відновлення дії ліцензії повністю або частково – поновлення суб'єкта господарювання права на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, на який йому видано ліцензію, шляхом прийняття органом ліцензування рішення про відновлення дії ліцензії повністю або частково, про що робиться запис у ліцензійному реєстрі.

Тобто законом одразу встановлюється можливість припинення дії санкції, що характерно для значної частини санкцій припинювального характеру. Відповідно до статті 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», підставою для прийняття органом ліцензування рішення про зупинення дії ліцензії повністю або частково є акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов провадження виду господарської діяльності (частини виду господарської діяльності) або несплата за видачу ліцензії. Є цілком очевидним, що обидва правопорушення є триваючими, що й обумовлює можливість застосування санкцій припинювального характеру.

Однак, коли правопорушення не може бути припинено шляхом усунення підстав для застосування припинювальних санкцій, можуть застосовуватися санкції незворотного характеру, але виключно з метою припинення правопорушення без досягнення карального ефекту. Але в будь-якому разі підставою застосування таких санкцій обов'язково має бути триваюче правопорушення. Прикладом таких підстав можуть бути норми Закону України «Про захист суспільної моралі» [13].

Відповідно до статті 11 цього Закону, забороняється розповсюдження чи реалізація друкованої продукції певного змісту. У разі порушення положень цієї статті, а також при відсутності права займатися видавничою діяльністю друкована продукція чи поліграфія відповідного характеру вилучається з продажу уповноваженими органами державної влади в порядку, передбаченому чинним законодавством. У цьому випадку санкцією за порушення є вилучення друкованої продукції чи поліграфії і є очевидним, що таку санкцію не можна відмінити чи припинити з огляду на її зміст. Проте метою застосування цієї санкції є припинення правопорушення, а самі правопорушення мають триваючий характер.

Найбільш широкий спектр підстав застосування санкцій до юридичних осіб являють собою підстави юридичної відповідальності. Зазначені підстави представлені здебільшого нормативними конструкціями традиційних правопорушень, об'єктивна сторона яких виражається в діях або бездіяльності юридичних осіб.

Так, наприклад, відповідно до статті 26 Кодексу України про надра [14], підставами застосування санкції у вигляді припинення права користування надрами є користування надрами із застосуванням методів і способів, що негативно впливають на стан надр, призводять до забруднення навколишнього природного середовища або шкідливих наслідків для здоров'я населення; використання надр не для тієї мети, для якої їх надано, порушення інших вимог, передбачених спеціальним дозволом на користування ділянкою надр.

У цьому прикладі перша підстава в складі об'єктивної сторони має дію та вказівку на шкідливі наслідки такої дії, тобто має місце матеріальний склад правопорушення. Друга підстава містить тільки вказівку на характер протиправної дії, тобто тут має місце формальний склад правопорушення.

Прикладами бездіяльності як підстави застосування санкцій до юридичних осіб можна вважати ситуації, описані в статті 31 Закону України «Про теплопостачання» [15], яка має назву «Штрафні санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання за правопорушення у сфері теплопостачання». Так, частиною другою цієї статті передбачено відповідальність за невиконання (ухилення від виконання) або несвоєчасне виконання рішень чи приписів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері енергозбереження, або центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику

у сфері нагляду (контролю) у галузі теплопостачання, або національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, – у розмірі до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частиною дев'ятою цієї ж статті встановлено відповідальність за неприєднання власниками теплових мереж до теплової мережі теплогенеруючої установки або споживача теплової енергії, які розташовані на території, закріпленій за власниками в разі виконання ними умов на приєднання, – у розмірі до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Окремі автори вказують на існування, крім традиційного правопорушення, такої підстави юридичної відповідальності, як «протиправний стан» [16, с. 120–125]. Протиправний стан являє собою сукупність статичних обставин, які за своїми ознаками не є ані дією, ані бездіяльністю, проте за його існування законодавець передбачає юридичну відповідальність. Варто зазначити, що протиправний стан зустрічається й серед підстав застосування санкцій, що застосовуються до юридичних осіб. Так, наприклад, досить багато підстав застосування санкцій припинювального характеру у вигляді протиправного стану міститься в Кодексі цивільного захисту України [17]. Так, відповідно до статті 70 цього Кодексу, підставами для зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів поряд з іншими є відсутність на виробництвах, на яких застосовуються небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання та апаратуру або систем із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи (пункт 5); невідповідність кількості засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин нормам забезпечення ними працівників суб'єкта господарювання, їх непридатність або відсутність (пункт 6); відсутність або непридатність до використання засобів індивідуального захисту в осіб, які здійснюють обслуговування потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки, а також в осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачена планом локалізації і ліквідації наслідків аварій (пункт 8); відсутність на об'єкті підвищеної небезпеки диспетчерської служби або її неготовність до виконання покладених на неї завдань, у тому числі через відсутність відповідних документів, приладів, обладнання або засобів індивідуального захисту (пункт 9); неготовність до використання за призначенням аварійно-рятувальної техніки, засобів

цивільного захисту, а також обладнання, призначеного для забезпечення безпеки суб'єктів господарювання (пункт 10). Власне слова «відсутність», «невідповідність», «непридатність», «неготовність» та акцентують увагу не на діях або бездіяльності, що призвели до цього, а саме ознаках певного стану об'єкта.

У цьому випадку можна заперечити, що зазначені обставини є наслідками протиправних дій або бездіяльності, але в пункті 1 частини першої статті 70 зазначеного Кодексу окремою підставою застосування санкцій визначено «недотримання вимог пожежної безпеки, визначених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами, нормами і правилами».

Велика кількість складів правопорушень юридичних осіб, що міститься у великій кількості самих різноманітних законів, викликає в науковців пропозиції здійснити кодифікацію відповідного законодавства. При цьому такі пропозиції висловлюються як результат досліджень, як правило, адміністративної відповідальності юридичних осіб. Так, О.В. Белікова пише: «Перераховані аргументи привели автора до думки про необхідність розробки та прийняття Закону України «Про основи законодавства України про адміністративні правопорушення юридичних осіб», який містив би загальні положення і принципи такої відповідальності, забезпечував правову базу про відповідальність за адміністративні правопорушення юридичних осіб. Ця пропозиція займає центральне місце у визначенні напрямів вдосконалення законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб» [18, с. 68].

Схожу думку висловлює І.Г. Петрова: «Таким чином, детальний аналіз етапів історичного розвитку інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб, зокрема у сфері природокористування а також чинного законодавства України слід зробити висновок, що все це свідчить не про відсутність адміністративної відповідальності юридичних осіб, а навпаки, про те, що інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб перебуває в процесі становлення. Безперечно, він ще остаточно не оформився й містить багато суперечностей і прогалин, однак, заперечувати його існування немає жодних підстав. На нашу думку, новий етап розвитку інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб розпочнеться з прийняттям нового Кодексу України про адміністративні правопорушення, де буде відображено новий ступінь розвитку всіх галузей вітчизняного адміністративного права або з внесенням змін до чинного кодексу у частині яка буде передбачати відповідальність юридичних осіб» [19, с. 191].

М.В. Удод зазначає аналогічне: «Таким чином, можна дійти думки про необхідність подальшого вдосконалення чинного законодавства, що регулює відносини адміністративної відповідальності юридичних осіб України на сучасному етапі розвитку щодо притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб, а саме:

1) передбачити в адміністративному законодавстві поряд з фізичними особами і юридичну особу як суб'єкта адміністративного правопорушення;

2) включити до КУпАП визначення адміністративного правопорушення юридичної особи, закріпивши при цьому принцип вини юридичної особи у вчиненні адміністративного правопорушення як обов'язкову умову притягнення її до адміністративної відповідальності» [20].

Зазначені вище висновки та пропозиції чи їм подібні є доволі розповсюдженими, але їх появлення свідчить про недотримання вимоги всебічності в наукових дослідженнях. На нашу думку, систематизація норм, що встановлюють відповідальність юридичних осіб адміністративного типу, не є можливою з таких підстав.

По-перше, як продемонстровано вище, санкції, що застосовуються до юридичних осіб, є органічною частиною нормативно-правових актів, які призначені для регулювання цілих сфер суспільних відносин і вилучення із цих нормативно-правових актів таких норм буде порушувати цілісність правового регулювання у конкретній сфері.

По-друге, у багатьох випадках у законодавстві не робиться виокремлення попереджувальних, припинювальних і каральних санкцій, для яких існує єдиний процесуальний механізм реалізації. Це є властивим, наприклад, для податкового законодавства, банківського законодавства, законодавства про економічну конкуренцію тощо. За таких умов виокремлювати з відповідних законів підстави застосування санкцій, які є заходом юридичної відповідальності, і розміщувати їх в іншому кодифікованому акті немає сенсу.

По-третє, у чинному законодавстві міститься декілька різних процесуальних конструкцій застосування санкцій до юридичних осіб, які не можуть бути уніфікованими в силу різних причин, у тому числі з огляду на унікальність деяких із них.

Висновки

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що характеристики підстав застосування адміністративних санкцій до юридичних осіб залежать від характеру самих

санкцій, зокрема мети їх застосування. Підставами застосування попереджувальних адміністративних санкцій є ризик завдання шкоди певними об'єктами чи діяльністю або ризик вчинення правопорушень. Підставами застосування припинювальних санкцій є триваюче правопорушення, причому самі такі санкції характеризуються можливістю відміни чи припинення. Підставами застосування до юридичних осіб санкцій, що є заходами юридичної відповідальності, і частини інших санкцій можуть бути правопорушення в їх класичному розумінні або протиправний стан.

Специфіка підстав застосування санкцій до юридичних осіб, особливості джерел, що містять нормативні конструкції застосування таких санкцій, і процесуальні особливості їх застосування дають можливість стверджувати про недоцільність кодифікації законодавства про застосування санкцій до юридичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за ред. В.В. Дубчинського. Харків, 2006. 1008 с.
2. Философский словарь / под ред. М.М. Розенталя. 3-е изд. Москва, 1975. 298 с.
3. Проблеми правової відповідальності: монографія. / Ю.П. Битяк та ін.; за ред. В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. Харків, 2014. 348 с.
4. Про санкції: Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
5. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2735-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
6. Про затвердження Методики вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2011 р. № 1407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
8. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу: Постанова Правління Національного банку України 17.08.2012 № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
9. Власова Т.М. Підстави застосування заходів впливу НБУ. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць*. Суми, 2006. Т. 16. С. 159–165.
10. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
11. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18 червня 2020 року у справі № 682/2447/16-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89896636> (дата звернення: 31.01.2021).
12. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
13. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 року № 1296-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
14. Кодекс України про надра: Закон України від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
15. Про теплопостачання: Закон України від 2 червня 2005 року № 2633-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
16. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
17. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 31.01.2021).
18. Белікова О.В. Розвиток законодавства України про адміністративну відповідальність юридичних осіб. *Наше право*. 2013. № 1. С. 67–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_1_14 (дата звернення: 31.01.2021).
19. Петрова І.Г. Розвиток інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб на території України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2013. Вип. 6-1 (1). С. 179–182. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-1\(1\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-1(1)_47) (дата звернення: 31.01.2021).
20. Удод М.В. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Право»*. 2010. № 1. С. 90–95. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2010_1\(4\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2010_1(4)_17) (дата звернення: 31.01.2021).

Oleksandr Tanchyk. Grounds for applying administrative sanctions to legal entities

The article is devoted to the coverage of grounds for applying sanctions of a preventive, suspensive and punitive nature to legal entities (measures of legal responsibility). The article shows that the rules, which regulate the application of administrative sanctions to legal entities, are distributed over a significant number of regulations, and, at the same time, the mechanisms of applications and realizations of such sanctions are not universal, but are adapted to the features of specific sanctions and the grounds for their applications. Based on the analysis of a number of laws, normative constructions of the grounds for applying sanctions to legal entities of the administrative character are pointed out. The text shows that the grounds for applying preventive administrative sanctions are the risk of damage to certain objects or activity or the risk of committing offences. The grounds for applying suspensive sanctions are long offense, and such sanctions are characterized by the possibility of cancellation or termination. However, when the offense can't be terminated by eliminating the grounds for applying suspensive sanctions, the sanctions of an irreversible nature may be applied, but only for purpose of terminating the offense without achieving a punitive effect. The grounds for applying sanctions to legal entities, which are measures of legal responsibility and part of other sanctions, may be offenses in their classical sense or illegal status. The article presents arguments in favor of the position on the inexpediency of codification of legislation for applying administrative sanctions to legal entities. In particular, it is noted that the sanctions applied to legal entities are an integral part of regulations that are designed to regulate entire areas of public relations and the removal of these regulations will violate the integrity of legal regulation in a particular area. In addition, in many cases, the legislation does not distinguish preventive, suspensive and punitive sanctions, for which there is a single procedural mechanism for implementation. Under such conditions, it does not make sense to separate the grounds for applying sanctions from the relevant laws and place them in another codified act. Also, the current legislation contains several different procedural constructions for applying sanctions to legal entities, which cannot be unified due to various reasons, including due to the uniqueness of some of them.

Key words: administrative sanctions, legal entity, the grounds for applying administrative sanctions, offense, illegal status.

